

(A zürichiiek részvéte a magyar szükölködők iránt.) A helvét szövetségi műegyetemen, Zürichben tanuló magyar ifjúság, fölbátorítva a zürichi lakosságnak irántuk több alkalomkor nyilvánított őszinte rokonszenvre, és emberbaráti áldozatkészsége által: a zürichi színház igazgatósághoz azon kérelemmel járult, nyujtana a magyarországi szükölködők javára rendezendő színi előadás alkalmat Zürich minden rendű lakójának a részvét tetteles kimutatására. Feldmann ur, a színház jelenlegi igazgatója, ennek folytán a márt. 12-kén előadott „Graf Waldemar“ dráma fele jövedelmét e célra felajánlotta. Az előadás megtörtént, s tiszta jövedelméből hazánk szükölyeinek 244 ft. 15 kr., és két db. cs. k. arany jutott, mely összeg az ottani magyar technikusok egytelének adatván át, ezek azt B. Eötvös Józsefhez küldötték kiosztás végett.

(Szavaltati estély, névnapi üdvözlésül.) Sopronból tudósítanak, hogy ott e hó 18-án a képezői ifjúság örömnémet ült, — a közügyekben fáradozóknak minden szép s nemesért lángoló n. Pálffy József képezői igazgató s Kiváló József tanár urak névnapi ünnepe. E nap estéjén tiszteltük az ifjúság szavaltati estélyt rendezett, mely alkalommal az intézetben egy nagyobb term. arcképekkel díszített föl s fényesen kivilágtítottak. Megjelentek alkalmával a képezői zenekar fogadta őket, mely után mindketten két növendék által talpraesetten felköszöntettek; erre azután szavaltatok következtek s néhány zongoradarabot is előadtak.

(Szigeti színtársulata Sopronban) a színelőadásokat jövő hóban „Szécsi Mária“ vagy „Murányvár ostroma“ színművel nyitja meg. (Egy botosáni bojár.) Miklós Sofiano a ki hazánkban több ízben megfordult, s Szolnokon többször élvezte a magyar barátságot, most a szolnokiak inségét hallva, megemlékezésül 50 főt küldött a szolnoki szükölködők számára.

(Győrffy Antal színtársulata) Füleken e hó 18-án színelőadást rendezve, jövedelmét 22 ft. 70 krt. szerkesztőségünkhez küldte be az alföldi szükölködők javára. Szép megemlékezés elismerést érdemel.

(A magyar ponyvairodalomra) a Sz. István-társulat fölhívja az írók figyelmét. E részben — ugymond a társulat fölhívása, — részben oda törekedik a társulat, hogy az e nemben mérges gombaként fölmerülő kárteknő terményeket megakadályozza s az elfoglalt térről leszerítse oly művecskék kiadása által, melyeknek, minthogy egy-két fillérért a legszegényebb népsztyál által is megszereshetők, üdvös hatása kétségbevonhatatlan, sőt nélkülözhetlen szükségé vált, tekintve azon botrányosan babonás, sokszor erkölcsrontó firkákat, melyek ezer és ezer példányban árultaknak és kelnek el. Erre vonatkozólag a „M. S.“ megjegyzi, hogy e törekvés mindenesetre dícséretes, csak az ohajdától még, hogy a ponyvairodalom ilyen reformálása vallásfelekezeti különbség nélkül eszközöltessek.

(Az öt székely váromladékok) legújabb időben ép oly fáradozó, mint egyes kutatóra találtak. Báró Orbán Balázs, kinek öt kötetben megjelent keleti utazása oly méltó figyelmet gerjesztett, Mezey József festőművészszel, a székely földön mintegy 100 régi várat, templomot, tájképet és népviseleti csoportozatot fényképeztek le. A nemes báró e képeket közelebb az erdélyi múzeum-egylet történeti szakosztályi ülésén bemutatá, azon terjedelmes munkájával együtt, melyhez ez érdekes képek száma vannak. — A báró ur fáradságos utazása, mely a legmagasabb hegyekről a legmélyebb barlangokig elterjedt, — mint a kolozsvári lapok írják — különös elismerésben részesült, s miután az eddig ismert váromkon kívül, a rengetekben mintegy 40 eddig

irodalmilag ismeretlen váromot és várhelyet kutatott föl, s azokat felmérte, lerajzolta, lephoto-graphirozta, mint valóságos felfedező jelenik meg régiségbuvárlatunk mezején. E felfedezés a székely ősidőkre egészen új világot vet; mert mint tudjuk, a székely középkori institúciók a várakat nem türték, e várakról okleveleink és történe-szeink hallgatnak, eszerint e várak egy oly kor maradványai, melyet történelmileg nem ismerünk; s miután e várak utazóink előadása szerint oly formán voltak elhelyezve, hogy azok a székelyföldet körítő hegyek tetején, egymástól láthatólag feküdtek, azon gondolatot ébresztik fel, hogy e várak a magyarok kijötte előtt itt székelt széke-lyek országot védelmezték, tehát a hunnoktól itt maradt székelysöktől építettek.

(A győri régi vár) utolsó maradványát, a dunaparti bástyákat, most rombolják le. Tégláin R. G. V. M. betűk és 1661 évszám látható. A betűk jelentése: „Reimund Graf von Montecucoli“, a ki is 1661-ben győri várparancsnok volt, és ezen bástyákat építtette.

(Ásatások a saloni romok között.) A saloni romok között, hol a régi okmányok szerint a sz. István templomban a horvát királyok hamvai pi-hennek, közelebből ásatásokat szándékoznak megkezdeni.

(Haldalozás.) Várad Szabó János, e hó 13-ikán Debreczenben, 81 éves földi pályáját bevé-gelte. A tudomány meleg pártolóját, a nevelés ügyé hű bujokát, a szükölyek jöltevojüket vesz-tették benne.

(Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez beküldött: Az alföldi szükölködők számára: Berzencséből Takáts Ferenc molnármester 3 ft.

Felsőbányáról egy mükedvelői színelőadás jövedelme, beküldve Bajfalusi által 6 ft.

Fülekről Győrffy Antal színtársulatától egy, az ottani kaszinó támogatása s ellenörködése mel-lett rendezett színelőadás jövedelmének fele ré-sze, Váczy Gábor kaszinói jegyző által 22 ft. 70kr.

Botosánból (Moldva) ottani bojár, Sofiano Miklós, ki hazánkat minden évben meg szokta látogatni s a magyar barátságot ismeri, ott lakó hazánkfia, Hajnal Imre gyógyszerész által, 50 ft. (A szolnokiak számára.)

Bogdásáról (Barauya) az ottani ref. lelkes újszülött leánya keresztelési ünnepeje alkalmá-ból öszejjött kis társaságtól a komaebéd alatt begyűlt s Hetesy Dániel által beküldött 12 ft. (A m. gazdasszonyok egyteléhez.)

Székes-fehérvárról egy névtelen 2 ft. A mai közléssel együtt az alföldi szükölköd-ők számára a Vas. Ujsághoz eddig beküldött összesen 2049 ft. 20 kr. és 52 darab arany.

Nemzeti színház.

Péntek, márt. 18. „Tausig Károly hangver-senye.“ Murska Ilma közremüködésével. Ezt meg-előzte „A fehér hajszál.“ Vigj. 1 felv. Irta Feuillet Octave.

Szombat, márt. 19. „Az alarcsobál.“ Opera 5 felv. Zenéje Verditől.

Vasárnap, márt. 20. A színház zárva volt. Hétfő, márt. 21. „Mükedvelői előadás.“

Kedd, márt. 22. Ugyanaz. Márt. 23-tól kezdve 28-ig az ünnepek miatt nem volt előadás.

Budai népszínház.

Márt. 18. „Egérfogó.“ Pálya-népszínmű 3 szakaszban.

Márt. 19. „Az ördög pilulái.“ Nagy bohózat 3 felv.

Márt. 20—28. A színház zárva volt.

Szerkesztői mondanivaló.

7108. H. M. V. Vasárhely. r. l. Örvendünk, hogy kívánatát azonnal teljesíthettük. A megjelölt könyveket megrendeltük, s ott tüstént utnak indították. Bár már elebb tehettünk volna hasonló szívesseget.

7109. Lippa. Dr. Sz. Közönnellett vettük a küldeményt. A régibb iránt intézkedtünk, hogy az ott jelenhessék meg, a hol én kívánja. A legközelebbi napokban ez már meg is fog történni.

7110. Borsa. B. S. A „terjedelmesség“ csak a netaláni folytatásra vonatkozott. Magát a beküldött cikket e vad nem illeti, s ennél fogva semmi kifogásunk nincs. (Különben több ízben kijelentettük, hogy beküldött cikkek visszaküldésével nem foglalkozhatunk, s kőrünk kell mindenkit, hogy ha kéziratának bírása közelebből érdekl, annak másolatáról gondoskodjék, mielőtt hozzánk bekü-dené.

7111. Rákócziné. Van ebben és a korábbiakban némi nyoma részint a feltalálási, részint az utazói tehetőségnek, de egészben véve a napvilágot még nem alhatják ki. Egy-egy jól kidolgozott eszmé mellett sokszor kellemetlenül érint meg egy-egy nyelvtani szörny s más egyéb külö hanyagság.

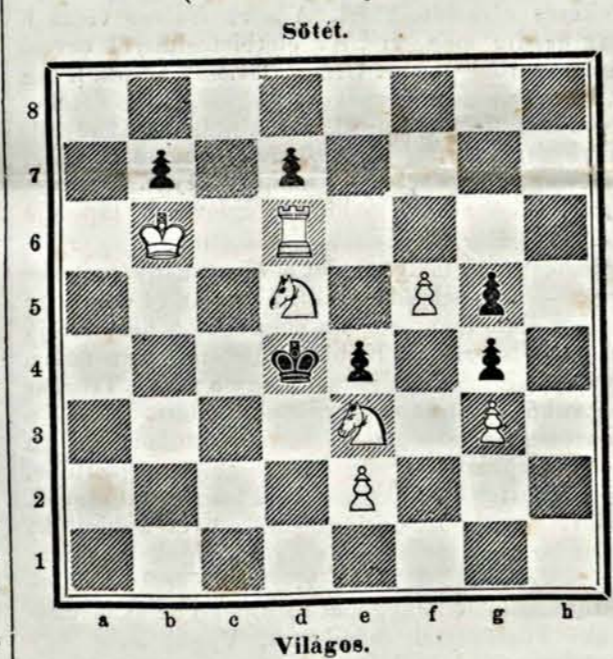
7113. Eled. M. G. Fel fogjuk szólítani a „Magyar Kép zöművász“ szerkesztőségét, hogy ily kedves türelmetlenségű előfizetőre legyen gondja, s a tudnivalókat önnök egy-nyesen küldje meg. — A föltételezések örvendünk s adandó alkalommal hasznát vesszük.

7113. Felhívás. Nem a „financia“ jön itt tekintetbe, hanem a „hosszúság.“ Hol vegyük a tért az ily Szent Iván énekehez? Különben szóval többet. Addig is köszönet.

Felhívás. Északamerikában a múlt év május 6-án a williamsburgi csatában kapott sebei következtében elhalt Grechnek György honfittársunk Magyarországon élő rokonait felkérjük, hogy egy reájok nézve fontos tudósítást átvételére a Vasárnapi Ujság szerkesztőjénél jelentkezzenek, vagy hollétüket tudtára adják.

SAKKJÁTÉK.

222. sz. feladvány. — Szalay Sándortól (Körös-Ladányban).

Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 217-dik számú feladvány megfejtése. (Vész J. A. tanártól Budán.)

Világos. Sötét. Világos. A) Sötét. 1. d2-d3 Hb2-d3:A) 1. Bc7-d7 2. Vf4-c4 Kd5-c4: 2. Vf4-e4 Kd5-d7 3. Fd7-e6fmat. 3. Fe1-g3fmat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. Pécsen: Rittkay János. — Mooson: Radványi Vilmos. — Budán: Medgyesi Ödön. — Bojmakon: Weisz Fülöp. — Debreczenben: Zagya Imre. — Sperber F. — Nagy-Váradon: Pál Izsák. — Eperjesen: Brósz Károly. — Pesten: Cselkó György. — Veréböcön: Nagyidai Ferencz.

TARTALOM.

Radó Lajos (arckép). Sz. S. — A világ baja. Maddák Imre. — A Tisza bölcseje (folyt.). P. Szathmáry K. — Egy év egy behódolt város történetéből (vége). Szilágyi Sándor. — A tornai kastély (képpel). — Magyar huszások Schleswig-Holsteinban (képpel). — Napraforgó-termesztés. Zichermann J. — Egyveleg. — Tárház: Egyház és iskola. — Közintézetek, egyletek. — Kuzlekedés. — Mi újság? Nemzeti színház. — Budai népszínház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felelős szerkesztő Pákh Albert. (Lak. magyar-utca 1. sz.)

Előfizetési feltételek 1864-dik évre: Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. Fél évre 5 ft. Csupan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. Csupan Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokk illetoleg, 1868. november 1-től kezdve: Egy, négyszer használt petit sor ára, vagy annak helye, egyezri iktatásnál 10 krba; háromsor- vagy többszöri iktatásnál csak 7 krba számítatik. — Külföldre nézve kiadó-hivatalunk számára hirdeményeket eljagad, Hamburg és Altonában: Haasenstejn és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedés; Bécsben: Oppelik Alajos. — és Pesten: a ker-tész-gazdasági ügynökség is, Józsefstr., 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden iktatás után 30 ujkr.

Gróf Kendeffi Ádám.

(1795—1834.)

A jelen század harmadik évtizedében támadt politikai és társadalmi mozgalom vezetői közt Erdélyben egyik legkitünőbb hely illeli Kendeffi Ádámot, ki a férfui bátorság, rendületlen szilárdság, függetlenség, tiszta hazaszeretet példányul szolgált kortársainak, s a hazai ifjúság tettvágya, nemesb ösztönei, erkölcsi érzete és lovagias jelleme fejlesztésére sikeres és nagyon is idejében jött befolyást gyakorolt. Politikai pályájának alig kezdetén történt sajnos kora halála okozta, hogy erőteljes és nagyra törekvő szelleméhez illő eredményeket nem mutathatott fel e téren is.

Gr. Kendeffi Ádám 1795-ben jan. 4-én született. Családja hősi erényekben gazdag; Hunyadi János oldala mellett őt Kendeffi harcolt vaskapui s más nagy csatáiban. Öt éves korában már elveszté mindkét szülőjét. Iskoláit a maros-vásárhelyi ref. főtanodában végezte. Még itt kitünt, hogy nem a tudományos pályára, hanem a gyakorlati élet mezejére szolítja hivatása. 1815-ben Wesselényi Miklós, Bánffy László s több ifju barátja és Döbrentey Gábor társaságában beutazta Olaszországot. Ezután pár évet Bécsben töltött, hol athletai termete mellett mint ritka szép férfi és kalandszerető merész jellem tünt föl. Fiatalsága ez éveiben ugy élt, mint egy második Alcibiad, annak minden hibájával. A birodalmi székvaros csábító légköre szilaj élvek közé sodorta. Erdélybe visszatérte után is folytatni kezdvén a köznapi élet bevett formáival összeütközésbe jövő könnyelmű életmódját, egyideig Kolozsvár területéről hatóságilag ki volt tiltva.

Ezalatt házasodott meg — először. Családi életbe lépésével kedélye rövid idő alatt nagy átalakuláson ment keresztül. A könnyü véri lovagból gyöngéd férj és atya, a gondtalan ifuból Erdély egyik legelső gazdája lett. Ő hozta be először Wesselényivel a gazdasági gépeket, új szerszámokat, vaskéket stb., s ök alkalmazták először az okszerű és mivel

gazdálkodást rendszeresen. Mintagazdaságát Máthéban honiak és idegenek látogatták. Erdély közléte a második évtizedben s a harmadik első felében újra nagy csökkenésnek indult. Az alkotmányos élet hanyatlása, mint rendesen, a társadalmi szellem süllyedését vonta maga után. Ennek emelése kívánt hatni Kendeffi mindenkefelett. Az ő s hozzá méltó barátainak komoly intései és lelkes példaadása ragadták ki az erős karu hősök méltatlan unokáit az élvezetek, puhaság és külföldieskedés bilincseiből.

Jól tudott vivni, löni, uszni, lovagolni; a tétlen életet unta. Leginkább az ő műve a kolozsvári vivoda. Heves véralkata gyakran párbajokba keverte, de gyengébbekkel szemben sohasem élt vissza előnyeivel. Akaratereje és kitartása bámulást érdemel. A mit föltett magában, mindig ki is vitte. Nem egyszerű lovagolt 20—24 mérföldön át, változtatott lovakon, megnyugvás nélkül. Egy alkalommal a kolozsvári uszodában a 25 öl hosszú vízmedenezét fogadásból szintén pillenés nélkül százzsor uszta keresztül egymásután. — De nemcsak külső erejével szolgált példányul, hanem lovagiaság, nyílt őszinteség, tántoríthatlan következetesség, élénk igazságszeretet tekintetében is. — Adott szava hitelesebb volt bármely kötelezvénynél.

Az üldözött ártatlannak védelmére kelt, míg a vétkesnek reszketni kellett hatalmas tekintete előtt. Mindezen tulajdonságai rendkívüli befolyást szerettek neki az ifjúságra, és a jök barátságát és a közszeretetet biztosíták számára. E hatásban osztozott a nagy Wesselényivel, kinek legszeretettebb barátja volt. Az ő nevéket akkor együtt és egyenlő tisztelettel említette egész Erdély.

Tevékeny résztvett korának politikai küzdelmeiben is. A mozgalom, mely Magyarországon 1823-ban kezdődött, Erdélyben csak 1830—1831-ben lett általánosan érezhető. Kendeffi ekkor tekintélyes vezerszeretet vitt a gyűlésekről gyűlésekre vándorló patrioták közt. Nem volt fényes szónoki tehetség; keveset, de értelmesen s józan fölfogással beszélt.

Midőn, a miért annyit küzdöttek, a valódi tevés kora, a rég várt országgyűlés bekövetkezett volna — 1834 februárius 4-én hirtelen elhalt. A megrázó gyászhirre megérkező Wesselényi eltávolítá az akkori szokás szerint a kapunál és ravatal körül szolgálatot tevő diszörséget. „A szabadság tiszta lelki bajnokának koporsója mellé nem illik ör-seg!“ — mondta.

GRÓF KENDEFFI ÁDÁM.

HETI NAPTÁR.

Hó-és hetinap	Katholikus és Protestáns naptár	Görög-orosz naptár	Izraeliták naptára	○ Nap- hossza dél nyug	☾ Hold- hossza dél nyug.
Mártius—April	Mártius (6)	W. Adar	fok vl. ó. p. ó. p.	fok vl. ó. p. ó. p.	
27 Vasár B Husvétvas.	15 D 2 Agapius	19	7 3 5 51 6 22	293 40 11 3 7 31	
28 Hétfő Husvéthétfő	16 Sabianus	20	8 3 5 49 6 23	246 47 * * 8 13	
29 Kedd Eustáz, Jónás	17 Elek	21	9 2 5 47 6 24	260 9 0 3 9 4	
30 Szerda Angyalka	18 Cyril	22	10 1 5 45 6 26	273 48 0 59 10 3	
31 Csüt. Benj. Kornelia	19 Chrysanth	23	11 0 5 42 6 28	287 44 1 46 11 11	
1 Pént. Hugo püsp.	20 Joh. Ser.	24 (és Hah. 25 Sabb. P.	11 59 5 40 6 30	301 55 2 28 0 24	
2 Szomb. Paul. Ferencz	21 Jakab p.		12 58 5 38 6 31	316 25 3 6 1 39	

A Tisza bőlesője.

IRTA P. SZATHMÁRY KÁROLY.

Második rész.

Második kirándulás.

(Dísznópaták. Váncsfalva. Czigányok sirhalma. Ásványvízek gazdagsága. Dragomér és Szacsal nevezetességei. Vízárások. Mojszón. Borsa. Zergevadászat. A tatárok sirja 1717-ben. Borsabánya.)

(Folytatás.)

A havasi juhászok élete egész kis világ, annak központjával, a kunyhóval, terjedelmes hatáiraival, a roppant erdők és legelőkkel, forradalmaival, a téli viharokkal és szokásaiakkal, élményeikkel, melyeken királyi látogatók kedviért nem változtatnak.

A kunyhó egy pár szarufából s arra rakott deszkából áll, építve rendszeren források közelébe, s oly helyre, hol a viharnak s eltemetés veszélyének kevésbé van kitéve: közelében a fej-gerítés. A kunyhó néhány darab rongygyal s a főző-edényekkel van tele s a tűz, — fölötté az elmaradhatlan üst-vagy kondérral, — rendszeren a bejáratnál ég.

A téli viharok, kivált ha valamelyik turma éhség miatt valami tanyán reked, s havazás idején kénytelen más szállásra vonulni, oly veszélyes, hogy Máramarosban 4 évi tartózkodásom alatt volt eset, hogy a vészeken, (így nevezik az északi szél csapta tisztás oldalakat) juh és juhász menthetlenül odaveszett. S mégis csodálkozik az ember, midőn egy-egy barlangban egész halom ős állat-csontra talál.

A juhászok vendégszeretete azonnal nyilatkozni szokott. — A friss juhtejes (zsenedzés) bográcsot az utas élébe teszik, tiszta, de valónagyságu fakanalat nyomnak markába, s ha kell, málykókat is megosztják. — Cserében dobjányt, pálinkát örömet, de pénzt nem igen vesznek el.

A rögtönzött reggeli után felfegyverkezünk. Vadász barátom fegyverkészlete után látott; botanikus tanártársam ásója és szelenczéje után; én kalapácsom s ásványos tászkámmal foglalkoztam. De fegyverünk mindhármunknak volt.

Lovainkat a tanyán kellett hagynunk, s mintegy reggeli 9 óra tájban hozzá fogtunk a meredek hegymászásához.

A legelőkből az ormok hirtelen meredek emelkednek ki, elannyira, hogy nagyobárá nyelvények, vagy a pujafejenyűkhöz fogózkodva halad az ember. De nemsokára ennek öve is elmarad s csak az afonya és havasi meggy élénk zöld levelei s nemzeti színű fűrtel csalogatnak (Vaccinium myrtillus és Vitis idaea).

Fenn a legmagasabb ormok felett egy pár aranyas örvényelt, méltóságos lejtékekben szállva le s a sötéték ég felé, s mintegy megvetéssel nézve a mi négykézláb kinlódásunkra, melyet órászáma megelőzni nékik egyetlen szárnylegyintésbe kerül.

Lassankint utunk még farsztozóbbá vált; az afonya-bokrok is elmaradtak, s csak a kópár s függélyes és vízmentes elválásu roppant csillámpala-tömbök álltak előttünk, melyeken ott, hol az elmúlt körszék megengedték, végtelen finomságu fűvet találtunk, minőhöz hasonlót csak Párisban a Tuillériák fésült tábláiban láttam. Ez a zergék kedvencz eledele. Valódi aethetika izlés. Főlebb már a mohók és lapponyok (Muscicid és lichenes) hazája következett; különösen a mellfájás ellen használt *Lichen islandicus* oly mennyiségben, hogy szekereket lehetne kis helyről megrakni. Mi felséges volt e puha szőnyegre leülni, s a ruganyos talajon menni tovább!

Két fáradalmas órát tartott a lemenetel, s minden elesés után, mely bizony gyakori volt, szidtuk magunkat az új pálya választásért. Végre az óriási V betűből havat merítettünk felmelegedett borunk frissítésére.

Már a hegy koronájának csak utolsó rovatkái voltak fejünk felett, melyekről olvadó

hóle csepegett alá a hasadékokba, szerény kötöröknek (saxifraga) adva lételet és üde életet, melyek mosolyogva fűdőlnek a hozzájuk feltörő utast.

A pártázat megkerülése néhol életveszélyes. Iszonyú mélységű szakadékokon kell nagy ugrással áthaladni, vagy szirtekbe kapaszkodva, sőt a nedves falakat megölelve tovakszúzni; hol egy elhibázott lépés, bizonyos halál.

Végre fenn voltunk, s már a meglepetés felkiáltása rezgett ajkainkon, midőn oláh vezetők egyszerűen mindnyájunkat a sziklához tapasztottak, szemekkel intve egy pár száz lépésnyi távolságot pont felé, hol a látottnál még egyszerűbb meglepetés várt ránk.

A nap ragyogó tányéra előtt, a megárolyozott hegyormon egész kis csorda zerge legelt, gondtalanul harapva a finom legelőbe s néha okos kis fejcséket fel-felemelgetve, melyen hátrahajló kampóik oly ügyesen mozgáltak le s fel, mintha valamit fel akarnának szedni a földről.

Lélekzetünket is visszatartottuk, hogy annál tovább élvezzük e ritka látványt, mert 20—30 zergét látni egy csomóban, még a zergevadásnak is sátoros ünnep.

Egyike a kis állatoknak a legmagasabb ormon mintegy örül állott és ennek egy nyugtalan mozdulatára, mely vagy minket, vagy az alantabb közelgő vadászokat jelezheté, — topp! — egyszerre bűvöletként eltűnt az egész jelenet, úgy hogy csak egymás szeméi közé néztünk, ha igazán láttunk-e?

Hasztalan kerülgettük aztán vadász barátunkkal az ormokat; zergét az nap nem láttunk többé.

Dél volt, midőn a hegy legmagasabb csúcsára értünk. Oláh vezetők ezt e meglepő szavakkal jelenté: „Itt vagyunk uram, a hol még maga a császár sincs felettünk; egyedül csak az Isten!”

Szép és egyaránt jellemző mondás a hegyi lakosoknak szabadságerzetére és vallásosságára.

A nap délen állt s melegét mégis jól esett éreznünk. Hátunkat, míg a természet nagyszerűségét élveztük, kevésbé melegítő sugárainak tettük ki.

Jártam a felső és közép Sveicz havasain is; Salzburg hóborított hegyeit is ismerem; de ezek után is nagy élvezetet nyújt nekem e honi havas; talán éppen mivel honi; mert

„Virág mit ér, mit ér a bérc nekem?
Hazáért ver, hazát kíván szívem!”

Egy egyszerű katasztrófnak kellett itt történni. A hegy koronája le van törve, s romjaival egyik völgyét egészen betemette. Mondják, hogy régi emberek hallottak valamit atyáiktól e földrengésről. Ime tehát a hegyek koronái is letörnek.

Borzasztóan szép tekintetet nyújt e közuhan, mely egymásra hullott óriási köbök képezve, rohanat a mélybe alá. Vágyamnak nem állhattam ellent. Indítványoztam, hogy itt menjünk le.

Ez elfogadtatott; de mielőtt foganatba vettük volna, megjelentek a korona tulsó felén vadászaink is s nyugati kultúrához méltó ovatossággal foglaltak helyet a rovátkoknál.

Minket pedig ugyancsak fenyegettek a távolból, hogy ne mozogjunk. Erre azonban, mivel mi tudtuk, hogy a zergék ungonberken tud vannak, homéri hahotával válaszoltunk s megindultunk a talán sohasem járt uton lefelé.

Két fáradalmas órát tartott a lemenetel, s minden elesés után, mely bizony gyakori volt, szidtuk magunkat az új pálya választásért. Végre az óriási V betűből havat merítettünk felmelegedett borunk frissítésére.

sére, s egy szép helyen felcsaptuk a Laczikonyhát.

Alattunk egy ugynevezett „tengerszem” mosolygott; felettünk a roppant sziklák s a meghiusult tervű vadászok örökdedek, kiket lehetetlen volt derült kedv nélkül szemlélnünk.

Estve tudtuk meg, hogy egyebet egész vadászaton el nem ejtettek, mint a — teherhordó lovat, melyet a tulmerész hadnagy ur egész az oromra felvitetett, s mely onnan a mélységbe gurulván, kiadta páráját. A hadnagy ur nem jött elm többé a vadászati eredményével dicsekedni. A lovat meg kellett füznie.

A csillámpalában itt több ezer lábnyi magasban is szép vaskovand-koczkákat találtam, s egy jó darab fehér márványt, melyet maig tartok. A tengerszem mélysége miatt átláthatott volna.

Ozsonnára visszaértünk juhászainkhoz, s estvére Borsára, — utunkat tovább folytatók.

Legkorábbi és legnevezetesebb adat Borsá, sőt ugyszólván egész Máramaros művelődési történetéhez, hogy II-dik Endre királyunk, mindjárt uralkodása elején a német rend számára ide házat alapít; sőt ugyanezen alapítási diplomájában annak határait is kijelöli: „Meta hujus terrae (Bozae, vel Borzae) incipit de indaginibus castris Almetgye (Almás?) et procedit usque ad indaginibus castris Noigiant (?), usque ad effluxum aquae Borzae.“ *)

Ime két — hihetőleg máramarosi — vár, melyeknek az utód már helyöket sem tudja kimutatni

Endre király egy másik 1208-ban kelt diplomájában már a telepítés okát is megmondja ezen szavakkal: „Ultra silvas ipsi in confinio illo tanquam plantatio novella sunt positi et contra assiduos Cumanorum assultus se pro Regno tanquam firmum propugnaculum, de die in diem morti opponere non formidant.“

Eszerint a német rend harcos lovagjai a kunok gyakori beütéséi ellen „mint erős bástya” helyeztették ide, kik magukat a halálnak naponkint kitenni nem irtóztak

Vilhelm, erdélyi püspök, a király példáját bökezűségben követni akarván, 1213-ban egész Máramaros dézmáját, mely jog szerint őt illeté, az említett rendnek ajándékozta.

Az erdélyi püspök fennhatósága azonban a borsai német-rend háza felett nem sokáig tart, mert III-dik Honorius pápa már 10 év múlva 1223-ban az egri püspök alá rendelé a borsai Sz. Máriáról nevezett rendházat, melyben már „non parvus numerus Clericorum“ van. **)

A rend ezen pápai levél által csakis némely egymás között fennforgó perekre nézve adatik Egerhez; egyháziakban egyenesen Rómától függvén; — mi annyira felbátorítá a vitéz urakat, hogy a világiakra nézve sem akartak Endre királytól függeni.

Az e felett fölindult Endre kikergetteté őket, s bár még egyszer nemsokára helyre állította „seductus suggestionibus malignorum,“ újra és végképen eltörle, okul szolgálván, hogy jogaikat a királlyal szembeállták s ennek híre nélkül egy „Castrum S. Crucis“ (Crucpurg?) nevű várat építettek, melytől hajtások miatt Endre az egész Máramarost, különösen annak sokincseit kezdé féltani tőlök. — Ily rövid ideig tartott a hatalmas rendnek fénykora Borsán, melynek már ma nyomaira is alig találunk.

De mielőtt Borsától, mint Máramarosnak legnépesebb oláh falujától — mondhat-

*) Katona : Hist. Crit. V. 171 Fuxhoffer után.

**) Fuxhoffer-Czinár „Monasteriologia Regni Hungariae.“

nám városától bucsut vennék: álljon itt pár adat a máramarosi oláh testvérek — még pedig nemcsak divatos értelmű testvérek — történetéről és népéletéről. *)

A máramarosi oláhokról — ha igazat akarunk mondani, be kell vallanunk, hogy nagy mértékben különböznek az erdélyi és bánági oláhoktól. Fényes ekként írja le őket: „a máramarosi oláh jószívű, szolgálatra temett, ételben felette mértékletes; a legnagyobb veszedelmekben hidegvérű, a nyomorságokat békével türi; ha jó szántából dolgozik, akkor ügyes és állhatatos“ stb.

Ha saját nézetemet kell kimondanom, megvallom, hogy az ily általános statisztikai nép-jellemzéseknél nem nagy értéket tulajdonítok; nagyobb becseinek tartom az oly jellemzést, mely historiai tényekből hozatik le. Innen pedig a fentebbi jellemvonásokhoz a következőket adhatni.

A máramarosi oláh harcziasan bátor. Ezt bizonyítja a több ezernyi nemesség, mely e kiválógot tisztán hadi érdemei után nyerte.

Erdélyi testvéreivel jóval felvilágosultabb, mely tulajdonát nemcsak régiek, de újabb időben is tanusítá s minek tulajdoníthatni azt is, hogy intelligenciája által a megye ügyeiben kezdet óta nevezetes részvett és vez.

Testvéries és nyíltszívű; vonalmát a testvér magyar és ruthén iránt még a 48-ki zaklatott idők sem mondaták fel vele, bár az erdélyi igazságoknak mondhatni tőzsomszédjában volt.

Alkotmányos érzelmű és honszerető, mit azáltal igazolt, hogy a nemzet minden alkotmányos mozgalmában nagy résztvett; a nemzet harcaiban vért ontani sohasem vonakodott. — Különösen kitünteté magát e tekintetben 1717-ben, midőn az Erdély felső részét, Szatmár egy részét, Ugocsát és Máramarost felduló tatárcsordát éppen a Borsá fölötti *Sztrimituzsi* szorosban *Karácson Tivadar* hajdu és *Sándor Farkas* borsai lelkész vezérlete alatt, a bevágott erdő lezudítása által utját elzárván, makacs harcban megsemmisítette, 15 ezer magyar testvérét szabadítván ki ezáltal a legnyomorultabb rabságból.

A máramarosi oláh ezek felett jószívű és kedélyes. Alig van egyetlen nem-magyar ajku nép Magyarországon, mely a vendégszeretetet szívesebben gyakorolná. Még a havasi pásztor is rögtön kész, juhtejét az utas elé tálni, melyért — bért el nem fogad, — legfőlebb egy kis pálinka, vagy dohányadományt vesz el cserébe. Kedélyességét szám nélkül regéje, népdalai, családias élete és vidám tréfái, játéka tanúsítják; furulyái, míg a legeltetés tart, bérczet, völgyet bezengvén.

Hogy az itteni népetet teljesen feltűnethessük, huzamosabban kellene épen közzötük laknunk. Így csak némi részleteket közölhetünk.

Házaitak fából összeróva építik, s ritkán egymástól, hogy közben veteményeseik sőt kaszálóik is eltérjenek.

A ház belső része a vászonnemű sokasága, különösen az olaszryi kendők, minőben a régi, templomi freskó-képek angyalai a lelket szállítják.

Ruházatukban egyszerűek, de tiszták; a magas tűsző nagy becsben van s minél több fényes gomb rajta, annál szebb. Nők igen szép arczauk s öltözetük a magyarhoz közel áll. (Lásd a tullepon a képet).

Igen vallásosak s egyházaikat, keresztjei-

*) Ezen adatok egy részét Wenzel Gusztáv derék történésünk „Kritikai fejtegetések Máramarosomgye történetéhez“ című művéből veszem, ki a napvilágot látott adatok leghitelesebbjeit felhasználta.

ket nagy szorgalommal, bár nem megfelelő izléssel állítják ki.

Családi ünnepeikből szeretnek nagy közrejtutatást, hűhöt csinálni. A lakadalmi melet, az elmaradhatlan „cseterással“ (hegedüs) felkendőzött ökrös szekeren vonul, ujjongatással vonva fel a közönség figyelmét, s néha több napig tart, a gazdának egy negyedévi élelmét felemésztvén.

A havas-melléki oláhság kitünő és bátor vadász.

(Folytatás következik.)

Öngyilkosság.

Az újabb kornak egyik szomorú tapasztalata az, hogy az öngyilkosságok napról napra gyakoribbak. Oly helyeken is, hol azelőtt a legrikább tünények közé tartozott, ma csaknem napirenden van. Így, hogy csak egy példát említsünk, Bécsből az 1862. évről a következő statisztikai adatokat vesztük az öngyilkosságra nézve. Előfordult az említett évben a polgári lakosság közt, tehát a katonaságot nem számítva, 72 öngyilkossági eset. Az egész évi halandóság 19 662 levén, 273 halálesetre esik egy öngyilkosság. Az öngyilkosság nemét illetőleg, legtöbb, t. i. 23, akasztás által történt. A nemre nézve a 72 öngyilkos közt 61 férfi és 11 nő volt. Az évszakot illetőleg pedig legtöbb öngyilkosság a tavaszi hónapokban történt. Hasonló összeállításokat mutathatnánk föl más nagy városokból is; sőt mi ezelőtt csaknem hallatlan volt, faluhelyeken is fordulnak elő gyakrabban hasonló önkivégzések.

E szomorú jelenség minden emberbarát figyelmét megrédelmi. Azonban mi sem hivatalát nem érünk rá, sem e lapok körébe nem tartozik annak lélektani fejtegetése. De érdekesnek tartjuk a t. olvasókkal közölni dr. Güntner „az ember lelki élete“ című könyvéből az erre vonatkozó adatokat.

Az önkivégzés az ókor némely államai-ban a törvény rendelte meg s hatósági személyek felügyelete alatt állt. Akkor sem volt tilos az öngyilkosság, ha valaki teljesen meg volt győződve arról, hogy többé sem magának, sem az államnak nem lehet hasznára. Plinius az önmérgezést Athenaeiben, mint nyilvános cselekvényt említi. Hogy a cicutával való mérgezés az elaggott vének számára törvény által volt megrendelve, arról Aelianus tanuskodik. Ceán, az Aegei tenger egyik szigetén az elaggott vénnek, mint valami lakomára hívták meg egymást, s akkor virágokkal koszoruzottan együtt itták a mérgepohárt. A stoikusok pártját fogták az öngyilkosságnak, éryenes cselekedet gyanánt magasztalván azt, s azon helyzetben, midőn az embernek magának terhére és meggyőződése ellen kellene élnie, a mérgepoharat ajánlották. A halál megvetésében látták a legbiztosabb fegyvert az élet szomorúsága ellen, s az önkéntes halált az ember egyetlen szabadságának tartották. Azért mondja Seneca: „Qui mori didicit, servire didicit“ (aki halni tanult, szolgálmi tanult), és Plinius ekkép nyilatkozik: „Id in morte optimum, quod eam sibi quisque praestare poterit.“ (Az legjobb a halálban, hogy azt mindenki maga szolgálthatja ki magának.)

Sokan a végre, hogy azonnal önkéntes halált választassanak, mérget horrtak magukkal. Plutarch szerint Demosthenes mindig mérget horrt gyűrűjében, mit Plinius is bizonyít. Hannibal ugyanazt tette, és meg is mérgezte magát, midőn Bithynia királya, kihez menekült, Flaminius római konsulnak ki akarta adni. A persa királyok saját mérgegel bírtak, hogy mihielyt szükségesnek tartották, azonnal kivégzhessék magukat.

A temetésre a távoli vidékekről is nagy számmal jelentek meg az elhunyt tisztelői. A kitünő egyházi szónok, Herepei Károly tartott felette gyászbeszédet; a sirnál Teleki Domokos tolmácsolta a közfájdalmat, Bethlen János pedig gyermek-, ifjú- és férfikora változni nem tudó barátjától megható szavakban vett búcsút, s végül a beszédet tartalmazó papírt szétszagatva, pótolhatlan vesztesége jeléül a sirba vetette. Benne kihalt a grófi ág. Két leánygyermeket hagyott maga után. Az egyik gr. Wesselényi Farkasné, a második gr. Andrássy Gyuláné.

Kendeffi Ádám külsejét gr. Mikó Imre az „Alföldiek albuma“-ban közölt életrajzban következőleg írja le: „Parancsoló kifejezésű arca, barna szemek, hajlott orra, magas termete, széles válla s büszke testtartása a jellem határozottságát sőt némi szilárságot sejteti; derült magas homloka, nyílt tekintete nemes kedélyre, ritka szívóságra mutat.

A kolozsvári köztemetőben emelkedett helyen állítottak négy síró oroszlántól körülvett emlékoszlopot barátai, nője, és tisztelői. *) A kő és az oroszlán az ő szive bator-ságát s jelleme szilárságát jelképezi, az obeliszk-alak sokak felett álló nemes érzéséről, szabad gondolkodásáról, elvei s élete népszerűségéről tesz az utókor előtt bizony-ságot.“

Egy fiatal lelkü öreghez.

Évelre agg, de még szívben ifjú barát!
Kiben hamu alatt még tüzel a zsarát:
Reád köszöntöm im az élet poharát,
Kívánva: a halál későn koccintsa rád!

Ifjú fa gyökerén is néha látsz penészt,
Van rózsá, mit hamar féreg-bogár emészt;
A téli föld pedig fagyott kívül, — de nézd,
Kéklében akkor is új életet tenyész!

Nem kérдем tőled azt: e példát érted-e?
Hogyan ne értenéd —? hiszen ten-élted.
Fejdre már a tél fehér leplet veté:
De ott ég még a tűz mely eddig élteté.

És míg szemünk előtt, sok öreg fiatal,
Mielőtt dolgozott, élt volna, csak kihál:
Te, fiatal öreg, kit meg nem tört vihar,
Még élsz s munkálkodol, elméd hajtásával.

Élj is s munkálj soká! — ki vén korába fát
Ültet: gyümölcsivel mért biztatná magát?
De azért tudja, hogy áldást utána lát:
Mikor sirján szedik a hálás unokák!

Szász Károly.

A kéregetők.

Rongyokba burkolva sápadt vézna alak —
Őszekulcsolt kézzel ül a kereszt alatt.
„Adjatok, adjatok, a mit Isten adott, —
Szegény koldusnak egy betevő falatot;
Ezerannyit ad majd az Isten helyette.“
Ily perczentre aztán, ki ne hitelneze?

Tavaszi ibolyák, viruló virágok,
Tüzes szép menyecskék, szemérmes leányok,
Csókot árulnak a szegények javára —
A falu hosszában házról házra járva.
Máskor nem illenék; ... tiltná a szemérem ...
Ámde most áldozat ... honleányi érdem.

Fényes batár áll meg az utca-ajtóban,
Délnek ülnek benne selyem viganóban —
Hinnéd-e? ezek is alaminznát kérnek, ...
Kenyeret a csaknem éhenhaló népnek.
Száz meg száz hang eseng: „jótékony angyalok!
Adjatok ide csak hamar, mit hoztatok.“

Még a fősvénynek is elszorul a szive,
Kicsordul a könyve, reszkette szól: „ime
Utolsó forintom s kenyeremnek fele,
Hiszen testvéremet menthetem meg vele;
Ki tudja reám is, mit hoz még a jövő?
Maholnap lehetek én is szűkölködő!“

M. K.

*) A sirkő rajza megjelent a V. U. 1856. évi 45. szá-mában.

Ezt szorgalmasan őrizték, s a királyné és ennek anyján kívül senki sem tudott felőle. A skandinávoknál az elaggottak, midőn azt hitték, hogy hazájoknak többé nem használhatnak, virágokkal koszoruzottan egy szikláról a tengerbe ugrottak.

A brahmanoknál az öngyilkosságot nemestették tekintették. A nők és leghívebb szolgálók, férjeik és uraik holttestével együtt égették meg magukat, mi által a nép tisztelét vívták ki maguk számára.

A Kanári szigetek régi lakosai nagy ünnepek alkalmával istenségek tetszésére énekelve ugrottak a mélységbe.

A régi németeknél az öngyilkosság mindennapi dolog volt, és különösen a leigáztatást előzték meg ezzel, hogy véleményük szerint mint szabadok jussanak a Walhalába. A hinduknál még most is léteznek törvényes öngyilkosságok, kivált a felsőbb osztályok koros egyéneire nézve, és szent könyveik megengedik, hogy agyonéheztet-

neme a bosznak, mivel azt, kiért ez történt, a hatóság minden képzelhető módon kinozza, s azonkívül az öngyilkos családjának tetemes kárpótlást tartozik fizetni. Ennélfogva ha a szegény valamely gazdag elleni ügyét meg akarja nyerni, öngyilkossággal fenyegeti. Ez egyik oka az ottani sok öngyilkosságnak; a másik pedig az, hogy a chinaiak semmitől sem félnek annyira, mint a fájdalomtól; legyen ez tehát bármi csekély, inkább azzal háritják el, hogy kivégzik magukat.

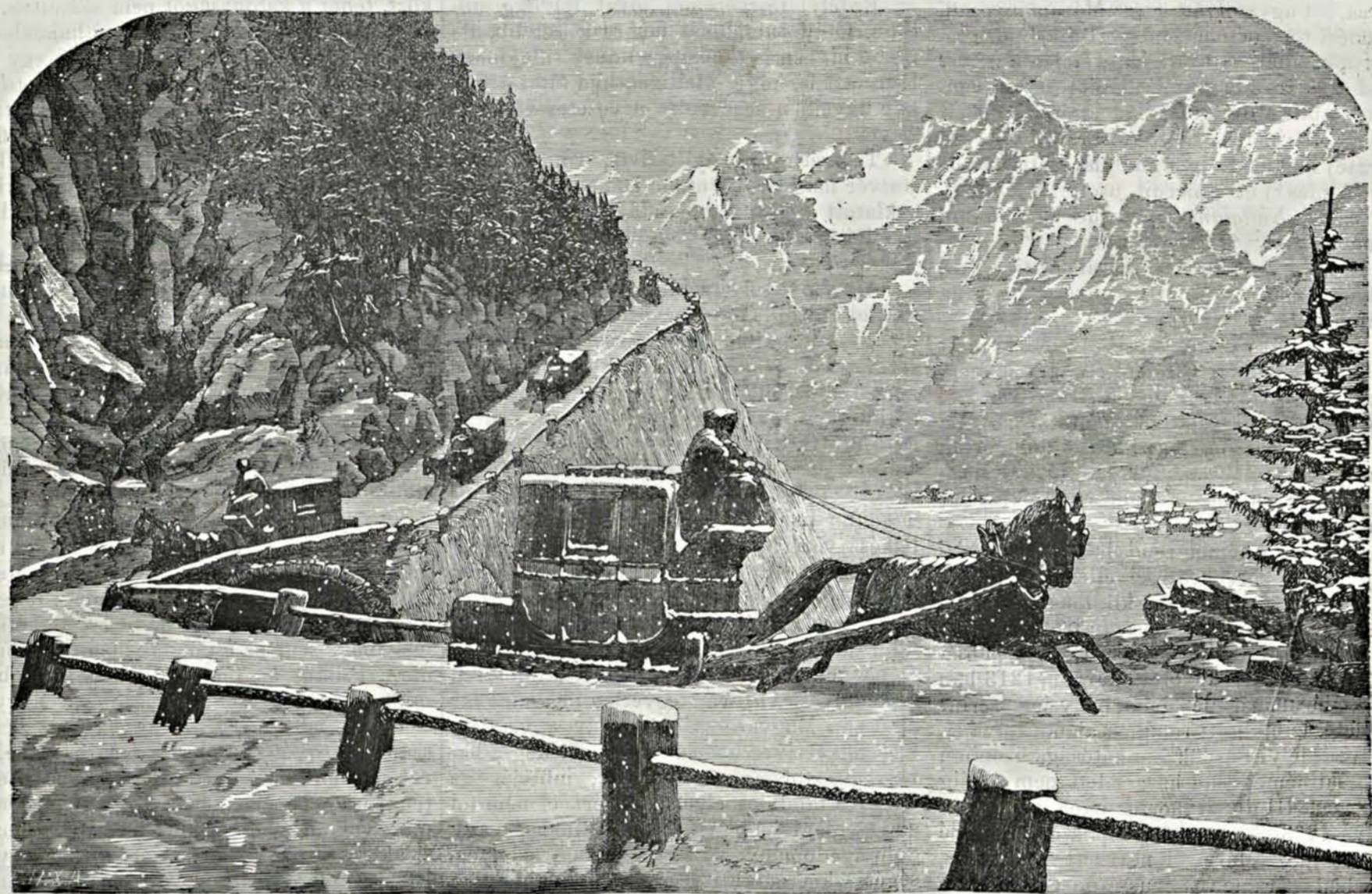
A korra nézve megjegyzendő, hogy öregek épen úgy sietnek a nyílt sir felé, mint az ifjak, kiket különben csak vidorság szokott körüllebegni. Franciaországban 1845. előfordult 3084 öngyilkosság közt a magukat kivégzettek közül 16 férfi és 4 nőnemű egyén a ki még nem volt 16 éves, sőt voltak 10, 8, 7 évesek is, 70—80 évesek között volt 215. nyolczvan éven felüli pedig 55.

Feltűnő mindenesetre a gyermekekori öngyilkosok nagy száma.

megbüntetik, miután nővére minden elkövetett hibát szárazon visz el; és e szándékát végre is hajtotta. — Néha ugyilászik, mintha csak utazás vezetne az öngyilkosságra. Egy 11 1/2 éves fiú minden ismeretes ok nélkül akasztotta fel magát; a koporsóját kísérő fiuk egyike, ki 14 éves volt, a temetés alkalmával azt mondá, hogy ő is úgy fogja magát kivégezni, s ezt négy nap mulva meg is tette.

Önkénytelenül azon kérdés merül itt föl: mi vezeti a gyermekeket öngyilkosságra?

Az ifjuság általában kevesebbre becsüli az életet, mint a későbbi kor, mivel saját tapasztalásából még az élet becsét nem ismeri. Az ifjak gyakrabban teszik ki magukat csekély ok miatt életveszélynek, s öntudatosan könnyebben halnak meg, mint a felnőttek, kik az átélte évek ideje alatt több kellemetesezt izleltek, mint keserűt, s ha ez utóbbi is az eset, a megszokottól nem örömet válnak meg.

Téli utazás a Cenis hegyen.

ték vagy száraz tehéntrágyába ásván el magukat, ezt meggyújtják, hogy Thibet hegységében a hóba temetkezvén, megfagyjanak, hogy a Ganges valamely ágában a krokodilok által falassák föl magukat.

A japánok vízbe fojtják magukat, hogy Amidas nevű istenségetek annál jobban ünnepezzék, vagy pedig élve sirba szállnak le, melyen csak nagyon csekély nyílás van hagyva, hogy azon a levegő behathasson, hol a rajongó folytonosan Amidas nevét kiáltva éhenhalás martaléka lesz. Siam lakói olykor Joupou-fára akasztják föl magukat, mivel azt hiszik, hogy az ily öngyilkosság a lélekre nézve hasznos áldozat. Hindostanban a Dslaggernath tiszteletére szentelt ünnep alkalmával, midőn a 60 láb magas bálványt óriási kerekken húzzák, nehány rajongó ezek elé a földre veti magát, hogy szétzuzzak.

A chinaiaknál a fölakasztatás és a kutba ugrás nagyon gyakori, s különösen egyik

A gyermekek öngyilkosságának oka csaknem mindig nagyon csekély azon mérvhez képest, mely szerint a felnőttek szokták a dolgokat megítélni. — A Fardet Durand által észlelt esetekben egy kilencz éves fiú megdöglött madara miatti bánatában ölte meg magát; egy tizenkét éves fiú pedig sértett becsülvény- és boszuságból, hogy osztályában csak 12-ik volt. Egy 14 éves cipészinas azon vádra, hogy egy darab varrófonalat lopott el, azzal válaszolt, hogy fölakasztotta magát. — A halál oka gyakran a büntetéstől vagy dorgálástól való félelem. Egy tizenhárom éves fiú, ki vagyonos szülőknek volt gyermeke, azért ugrott a vízbe, mivel atyja meg akarta verni; egy tizenegy éves lány pedig azért, mivel félt, hogy iskolai feladatát nem jól csinálta meg; egy öt éves fiú is vízbe fulasztotta magát testi büntetés következtében.

Egy tizenkét éves fiú előre kijelentette, hogy fölakasztatja magát, ha még egyszer

Maguk az állatok közt sem hallatlan az öngyilkosság. Legalább állítják, hogy azt a fülemiléknek, kutyáknál, macskáknál és majmoknál tapasztalták. Lovakról is beszéltek, hogy a csataterén elesett uraik mellett napokig állva, — szomorúságukban megdöglöttek.

(Vége következik.)

Téli utazás a Cenis hegyen.

Olaszországot Európa északibb részeivel telen át csak három főbb út köti össze. Egyik, Franciaországon át Marseilleből gőzhajón Genovába, vagy más olasz kikötőbe; a másik Németországban vagy Tirolon keresztül; a harmadik a szavojai vaspályán a Mont-Cenis tövéhez, innen postakocsin a hegyen keresztül s Susa mellől az olasz rónakon vasuton tovább. — Az első a tengeri út miatt kényelmetlen és veszélyes; a második nagyon fárasztó és hosszadalmas; azért legtöbbször a régi utat választják, a hegyen keresztül, melyen az év legzordonabb szakában is oly nagy a forgalom, hogy rajta éjjel nappal foly az utazás. Most az Alpesek északi oldaláig egy óriási

vállalatot terveznek, s ez nem lesz más, mint egy roppant alagut, mely ha elkészül, az eddig létező alagutakat nagyságban háromszorta fölülmúlja; de még évek hosszú sora kell hozzá, hogy a már megkezdett művön mögött meheszen keresztül.

Az utazó Olaszország bármely pontjáról Susaig vasuton is eljuthat, s addig csak a közönséges vasutazás élményeit találja; itt azonban már a vonal megszakad, s utját egészen más körülmények közt kell folytatnia, más kocsikon, más emberekkel, más tájak között.

A Cenis hegyen át leginkább éjjel és korán reggel történik az átszállítás, mert a vonal Turinból rendszeren éjféltkor érkezik Susába, midőn az agg város már álomban szendereg. De alig hangzanak el a mozdony füttyei, az indóházzal az egész állomás megéled. Az utazók lovak és öszvérek végtelen serege vonul végig; hordárok, postakocsikok sűrűnek mindenütt, míg a fogadó belsejében az éji utra készülő vendégek kávéval, borral, s egyéb szeszes italokkal melengetik előre reszkető tagjaikat.

Miután a málhák el vannak rendezve, az utasok nehéz postakocsikba helyezkednek, s fáklyavilágnál, ostorcsattogás és kúrivalgás mellett megindul a menet. Minden kocsi előfogát gyanánt nem ritkán tizenhat, sőt husz ló, vagy öszvér is van fogva. Minden kocsinak megvan a maga kormányzója, előkocsisa és vezetője. — A fogadó csakhamar eltűnik szem elől, az út egy szikla alatt elkanyarul, melyen egy vár van építve, s csakhamar elérni a hidat, mely alatt a középkorban a mostanihoz hasonló út vezetett el.

Innen kezdve az utazás igazán vadregényes.

Elöl minden kocsin két nagy lámpa van kifüggesztve, melyek fénylő sugárt hintenek szét a lovak és öszvérek között, s az ut mindkét szélét megvilágítják. E keskeny fényoszlopokon kívül jobbról és balról koromsötétség, vagy legfőkébb egyes szikláknak és fákknak kísértetes alakjai tűnnek elő, vagy a távolból előszűrőklik egy-egy hóborította hegy s homályosan sejteti az utazóval, hogy itt egész nagyszerűségében szemlélhetné a természetet, ha a sötétség mindent el nem takarna.

Az ut a hegynek mindig meredekebb, s a postakocsi lassabban halad. A vezetők kiáltozva, s ostromait pattogtatva mennek a lovak mellett két oldalon, míg az állatok nyakán vidáman szól a csengő. A lámpa fényénél meg-meg fehérlik néha a kanyargó út, s nem utolsó látvány, midőn a vezetőket előttünk és fölöttünk magasan, — s a száz lépéssel utánunk jövő kocsit mélyen alattunk veszszük észre. Többnyire esik a hó, s ilyenkor az uton nem könnyű a tárgyakat megkülönböztetni; de könnyen kivehető, hogy az út mily meredeken nyulik előre, s hogy egyik oldalon részut álló sziklák függnek fejjük fölött, míg a másikon vezéres mélység tántog, melytől csak egy kis alacsony kőfal vagy fakorlát választ el bennünket. Koronkint a hegyi patakok zuhogását is hallani a mint a sziklákról a völgyekbe alázuhannak.

De e borzasztó jelenségek az utasokat legkevésbé sem nyugtalanítják, mert kocsiáik ügyességében, s a kormányzó éberségében biznak; legtöbbször aluszhatnak, meleg vízzel töltött vaskorsókat tartván lábaik alatt, mert ez utazás eszközlésére

vállalkozók elkövetnek mindent, hogy azt lehetőleg kényelmessé tegyék.

Egy idő mulva megállnak a kocsik, fölbrednek az utasok, s azon veszik észre, hogy a Cenis hegy teteje felé sikabb térére érte, hol a kocsikat változtatni szokás. Kiszállanak, de térdig sülyednek a hóba, a mi annyival meglepőbb, mert elinduláskor a völgyben a hónak nyoma sem volt.

A jelenet, mely a szűk és meleg postakocsik-

oda az uttal együtt Napoleon építtetett, hogy az arra járóknak a hideg és fűrészség ellen menedéket nyújtson.

Végre egészen megvirrad, midőn a menet a Cenis hegy csúcsát eléri. Az öszvéreket kifogják s csak egyetlen lovat állítanak a szánka elé. Vágtatva halad ez lefelé, az egész menettől kísérve. Apró kunyhók előtt halad el az út, a honnét jószívű emberek ki-kitekintenek, a vészes uton oly gyakran elhaladó kocsist üdvözölve. Az ut gyakran veszélyesnek látszó gyors kanyarulatokat tesz, és oly lejtős, hogy azt hinné az ember, a kik hátul jönnek, egy pillanat alatt lábaink elé omlanak, pedig több száz lépésre maradtak el. Néha, mélyen alattunk falvakkal és hóval borított völgyeket pillantunk meg, de csak a torony teteje s egy-egy nagyobb épület vehető ki. Itt gyakran látható, hogy a mérhetlen magasságu hegyekről lehömpölygő hógörgeteg egy pillanat alatt mint tesz semmivé egész falvakat, de a borzasztó jelenet egy percz mulva alig zavarja a csöndet jobban, mint ha a szél szárnyain csak egy könnyű tollpehely lebeggett volna.

A rohanó szának csakhamar elérik a végső állomást, áthaladnak a keskeny fahidon s a lans-le-bourgi országutra térnek, a hol egész nagy embercsoport, férfiak, asszonyok, gyermekek, katonák, s egyházi atyák fogadják az érkezőket.

A fogadóban jó meleg étkek kínálkoznak, s a ki éjjel a hóban és hidegben a Cenis hegyen keresztülutazott, az a lans-le-bourgi egyszerű emberek szives fogadását nem fogja feledni.

Itt újra elhagyják az apró szánakat; postakocsikba ülnek újra, s az Alpesek aljában buja völgyeken keresztül visz az út tovább, míg végre St.-Michel városnál ismét vaspálya-állomásra jutunk. Itt véget ér a Cenis hegyi út. A vonat a gyönyörű szavojai völgyön visz keresztül, s ha épen arra van dolga, másnap már Párisban lehet az utazó.

Hire jár, hogy míg az alpesi alagut elkészül, vasutat szándékoznak készíteni a Cenis és Simplon hegyen keresztül, az előbit ideiglenes, az utóbbit állandó használatra, s mint a német lapok írják, e terv kivitelezésére nagyon valószínű. Angolországban két hegyen keresztülvezető vasutal tettek közelebből kísérletet, s az eredmény igen kielégítőnek mutatkozott.

Ott, a hol két nagy szomszédország közvetlen érdeke forog szóban, s a hol annyi szellemi és anyagi erő s vállalkozási készség, az illető kormányok támogatása mellett, rendelkezésre áll: ott még az ily kivihetetlen hitt tervek előbb-utóbbi valószínűsége és jó sikere felett sem lehet kétségünk.

Meglehet, hogy nemsokára e tárgy újabb fejlődéséről fognak tudósítani a lapok.

A külföldi technikai haladása e téren már alig ismer lehetetlen-séget.

Mária-Széplak rommaradványa.

Tolnamegyében, Bonyhád várostól délfele egy mérföldnyi távolságban, Czikó helység határában nyugati részén látható az ugynevezett *mária-széplaki* rom.

Igen meglepő, itt ezen török s tatár-pusztította vidéken, történeti becsesel bíró régi építményekkel találkozni. Bár e nevezetes rom az idő vasfoga által nagyon meg van rongálva, mind-

Mária-Széplak rommaradványa. — (Miskocszy Gy. rajza után.)

Máramarosi oláh népviselet. — (Lásd „A Tisza bölcsője” című cikket.)

ÁRJEGYZÉKE

LEGUJABB MAGYAR KÖNYVEKNEK,

Heckenast Gusztáv kiadó-hivatalában Pesten,

egyetem-utca 4-ik sz. a. megjelentek, és minden könyvkereskedésben kaphatók:

- Salamon Ferencz.** Magyarország a török hódítás korában. Nagy 8-rét. (431 lap.) Borítékba fűzve 2 ft. 80 kr.
- Janesovics István.** Kirándulás Istambulba az 1863-ik év szeptemberében. Tizenhét acélmetszetű képpel, és Velence városának és vidékének térképével. Nagy 8-rét (121 lap.) Diszkötésben 5 ft.
- Dr. Ballagi Mór.** Uj teljes magyar és német szótár, tekintettel az egyes szók helyes kiejtésére, rokonságára, valamint azoknak hajlítására, fűzete s különböző értelmeinek körülírására által meghatározott szabatos előadására, különös figyelemmel levén a természettudományokban, az új törvényhozásban, a kereskedelemben stb. szokásoknak és műszavakra. Magyar-német rész. Második bővített kiadás. 8-rét (723 lap.) Borítékba fűzve 4 ft.
- Irodalmi kincstár.** IX-X. kötet. Szerelmek dalnokai. Fűzve egy-egy kötet 70 kr. Diszkötésben egy-egy kötet 1 ft.
- Ujabb magyar lantosok.** Petőfőtől maig. (Petőfi S. arcképével.) K. 8-r. (320 lap.) Fűzve 2 ft. Diszkötésben 3 ft.
- Gróf Dessewffy József irodalmi hagyományai.** Kiadta Kazinczy Gábor. III. kötet: Gróf Dessewffy József levelezése Kazinczy Ferenczvel 1793-1831. N. 8-rét. (389 lap.) Fűzve 2 ft. 50 kr. Az első és második kötet egyenként ugyanazon az áron kapható.
- Jósika Miklós.** A végváriak. Regény Bathlen Gábor fejedelem korából. Három kötet. 8-rét. (175, 177, 172 lap.) Fűzve 3 ft.
- Gr. Majláth J. Magyar regék, mondák és népregék.** Fordította Kazinczy Ferencz. Kiadta Kazinczy Gábor. 8-rét. (VI. 861 lap.) Borítékba fűzve 2 ft. 50 kr.
- Asbóth L. A hadvezér és a hadtudomány alapelvei.** Az ujabbkori hadjáratok történetével felvilágosítva. Két kötet. 8-rét. (320, 349 l.) Fűzve 5 ft.
- Frankenburg Ad. Az öreg Bolond Miska kalandjai.** szárazon és vízen, mennyben és pokolban. 8-rét. (287 lap.) Fűzve 2 ft.
- Zilahy Károly.** Magyar koszorúsok albuma. Irói élet és jellemrajzok. Mutatványokkal és tizenegy acélmetszettel. Nagy-8-rét (120 lap.) Diszkötésben 5 ft.
- Bajza összegyűjtött munkái.** Második bővített kiadás Toldy Ferencz által. A szerző arcképével. Hat kötet. 8-r. (207, 221, 206, 235, 215, 256 lap.) Nyom. papíron fűzve 4 ft. Velin-papíron, diszkötésben 8 ft.
- Virág Benedek.** Magyar századai és poetái munkái. Harmadik kiadás Toldy Ferencz által. A szerző arcképével. Hat kötet. 8-rét. (252, 218, 193, 191, 224, 239 lap.) Nyom. papíron fűzve 4 ft. Velin-papíron, diszkötésben 8 ft.
- Gróf Széchenyi István politikai iskolája,** saját műveiből összeállítva. Két kötet. N.-8-rét (384, 456 lap.) Ára fűzve 5 ft.
- Jósika Julia.** Pályavezető. Jó tanácsok világba lépő fiatal leányok számára. Kis nyolcadrés. (482 lap.) Borítékba fűzve 2 ft. Diszkötésben 2 ft. 80 kr.
- Tárkányi Béla.** Hajadonok őrangyala. Katholikus imakönyv. Tizenhatodrés. Nyom. papíron két képpel vászonba kötve 1 ft. Velin-papíron öt képpel bőrből kötve, aranyvágással 2 ft. 50 kr. Diszkötésben 5 ft.

Figyelmeztetés a t. cz. vidéki közönség számára, különösen oly helyekre nézve, ahol könyvkereskedés nincsen. — Megrendelések a fennhírdetett könyvekre egyenesen a fennevezett kiadó-hivatalhoz intézendők, a mely a szétküldést pontosan posta-utón eszközölni, és pedig azon esetben, ha a megrendelt könyvek összege legalább 2 ftot tesz, bérmentesen. Az illető összeg vagy előre beküldendő a kiadó-hivatalhoz, vagy a könyvek átvételkor a posta-hivatalnak kifizetendő.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatala.

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatja Landerer és Heckenast, egyetem-utca 4. szám alatt Pesten, 1864.

Pest, aprilis 10-én 1864.

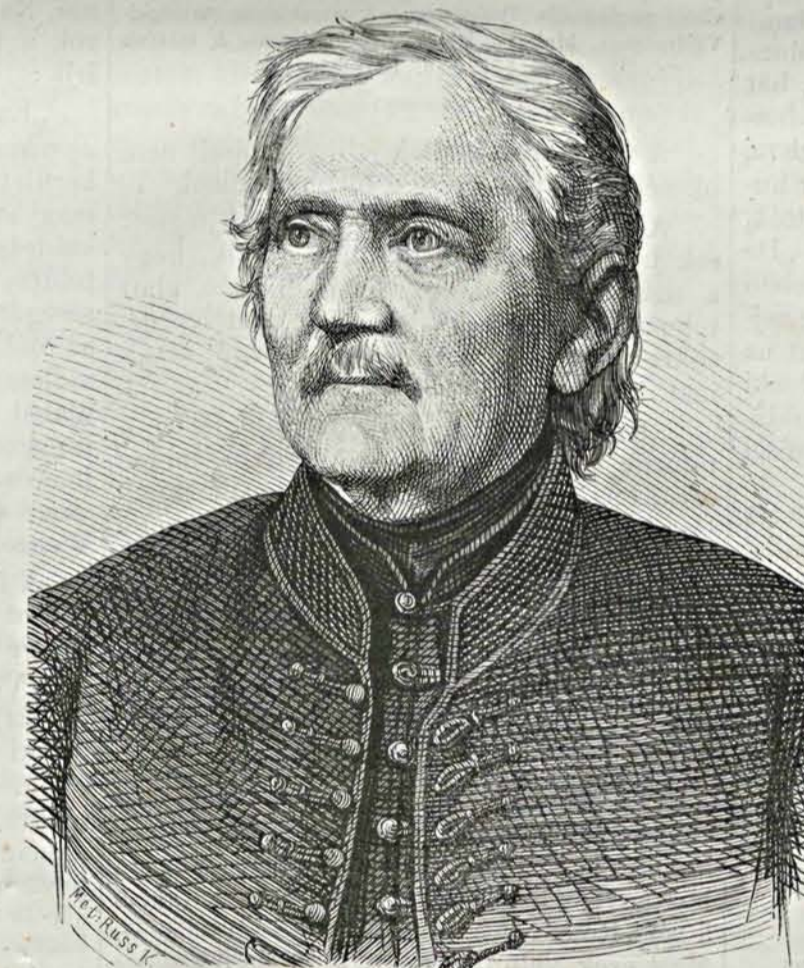
Előfizetési feltételek 1864-dik évre: —
a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 16 ft. Fél évre 8 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok illetőleg, 1863. november 1-től kezdve: Egy, négyezer hasábjosított sor ára, vagy annak helye, egyszeri ígatásánál 10 kr. három- vagy többnapos ígatásnál csak 7 kr. számítottatik. — Különböző névre kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad, Hamburg és Altonában: Haussenstein és Vogler. — M. Frankfurtban: Otto Mollien és Jaeger könyvkereskedés; Bécsben: Oppelk Alajos. — és Pesten: a kerécs-gazdasági ügynökség is, József-ut, 14. sz. a. Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkr.

Sebestyén Gábor.

(1794—1864.)

Ismét egy országos nevezetesség elvesztését kell hirdetniünk e sorokban. A férfi, kinek nevét épen leirtuk, s ki a hazai közügyek hű szolgálatában öszült meg, s ki érdemlett nyugalomban élte napjait a fővárosban, még alig néhány napja melegen szorított velünk kezét, s most már a föld hideg hantjai borítják kifáradt tetemeit. Az élénk szellemű, szelid és játszi kedélyű tudós öreg ur, ki kifogyhatatlan elméssége által már régen a „magyar Demokritosz“ névre tett szert, még nyugalma napjait is folytonos tevékenységre használta, s nagy olvasottsága és bő tapasztalása kincstárából még gyakran gazdagította a lapszerkesztők tárházait. E megtiszteltetésben ismételt ízben részesült a Vasárnapi Ujság is, mint azt lapunk legutóbbi száma is tanúsítja, s mint tanúsítani fogja még egy, legutolsó műve is, mely kiadásra vár irataink között, s melyben, meglepő véletlenségből, e „nevető bölc“ épen „a nevetésről“ elmélkedik.

SEBESTYÉN GÁBOR.

A részvét és sajnálat kétszeres érzete alatt írjuk ide e mozgalomteljes, hosszú életpálya dióhéjba szorított rövid vázlatát.

Sebestyén Gábor 1794. febr. 14-én született Debreczenben. Atyja, Sebestyén István, elébb több ref. egyházban lelkész, utóbb a debreczeni és pápai kollegiumokban a Sz. Írás-magyarát, s a görög és keleti nyelvek tanára volt, s nyomtatásban megjelent irodalmi művek által is kiüntette magát. Iskoláit Sebestyén Gábor Debreczenben kezdte, majd Kecskeméten és Pozsonyban folytatta, míg ismét Debreczenben végezte be a jogi tanulmányokkal. A debreczeni kerületi, s Pesten a királyi táblánál töltött gyakorlati évei után 1819-ben ügyvédi oklevelet nyert. Ekkor ősi nemessége helyére, Veszprém megyébe költözött, hol 1820-ban a megye tiszteletbeli, 1827-ben rendes al-, 1837-ben főügyészének választotta meg.

A megye szolgálatában 23 évig tartott

állomásán tanusított tudományos műveltsége, alapos törvényismerete s lelkiismeretessége a közbecsülést vívták ki számára, a minek legbiztosabb jele az volt, hogy Veszprém megye két ízben, 1843-ban és 1847-ben, Sebestyén Gábort választotta meg egyik országgyűlési követének. Az ország rendei előtt tartott gyakori szónoklatain szakavatott tárgyismeret, sokoldalú képzettség, higgadt gondolkodás és józan tapintat ömlött el. Itt nyerte meg többi között a nagyhirű és tudós borsodmezei követnek, Palóczy László

Sebestyén Gábor neve már 1846-ban a királyi táblai bírák jelöltjei között említett. 1850-ben az akkori soproni főtörvényszékhez, 1855-ben ugyanott az urbéri főtörvényszékhez tétett át. E törvényszékek feloszlása után két ízben, 1862-ben és 1863-ban a hétszemélyes tábla közbírájaul lön föltérjesztve, mely vágyát azonban el nem érhetvén, az utóbbi éveket nyugalmazott állapotban, leginkább kedvező könyvei olvasásával, irodalmi foglalkozásokkal Pesten családja körében és saját házában töltötte, hol a 70 éves, megtört testű, de mindig ép lelkű, trefás szellemű öreget apr. 4-kén végre a komor halál magához szelítá az élők sorából.

Meg kell még említenünk, hogy Sebestyén Gábor a vallás és egyház terén is gyűjtött érdemeket, különösen akkor, midőn a dunántúli ref. egyházkerület ülnökévé s a pápai ref. egyház főgondnokává választotta.

Az irodalmi téren már fiatal korában kezdett szerepelni Sebestyén Gábor, oly művekkel ugyan, melyeket most már régen tulszárnyalt nyelvünk fejlődése s a kor haladása, de melyek az akkori idők szempontjából minden esetre figyelmet érdemelnek. Első fiatalkori műve: „Tuba, az ég és oktató szerelem.“ Ez időszakba tartozik: a csillagászati ismeretek után törekvő „Napországi és ennek kulcsa.“ s két szindarabja: „Asszonyi praktika“ és „Kaczkai Pál.“ Később a „Tudományos Gyűjtemény“ kötetében s akkori hírlapok hasábjain számos tudományos értekezést bocsátott közre, melyek közül némelyek Kazinczy Ferencz buzditó figyelmét is fölébresztették, mit ez Sebestyénhez intézett magánleveleiben több ízben tanusított.

Méltánylást érdemlő egyik nagyobb zenészeti vállalata volt az 1823-tól 1832-ig XV. füzetben kiadott „Magyar nóták gyűjteménye.“ melyből mindegyik füzet más-más „főrangú magyar dámának“ volt ajánlva. Sebestyén Gábor volt az, ki Csermák Antal híres magyar ze-